

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
DELEGATURA W SANDOMIERZU
DS.R.5144.14.2023**

Sandomierz, 13. 03. 2023 r.

DECYZJA nr 13 / B / 2023

Na podstawie art. 36 ust. 1.1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2022 poz. 840), art. 1.1.1.a oraz art. 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t. j. Dz. U. 2021, poz. 81) i art. 104 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U.2022 poz. 2000),

**Kierownik Delegatury w Sandomierzu
z upoważnienia
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach**

po rozpatrzeniu wniosku proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Lasocinie, ul. Dębińska 1, 27-520 Ożarów,
o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich ołtarzy (2), stacji drogi krzyżowej (14), chrzcielnicy, konfesjonatów (2) - wpłynął 09.03.2023),

P O Z W A L A

**Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Lasocinie, ul. Dębińska 1,
27-520 Ożarów**
na prowadzenie prac konserwatorskich 2 ołtarzy, 14 stacji drogi krzyżowej, chrzcielnicy i 2 konfesjonatów w kościele parafialnym w Lasocinie na działce nr ewid. 3280,
zgodnie z załączonym do wniosku programem prac konserwatorskich opracowanym przez konserwatorkę dzieł sztuki, mgr Elżbietę Graboś, Zakrzów 173, 32-003 Podłęże.

Termin ważności pozwolenia: 13 marca 2026 r.

P O N A D T O:

Pozwolenie może być cofnięte lub zmienione (na podstawie art. 47 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) w razie ujawnienia, po jego wydaniu, nowych okoliczności, które mogą mieć wpływ na zakres prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac.

Decyzja wydana jest pod warunkiem:

- 1) kierowania pracami konserwatorskimi albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę

spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

2) przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt 1

a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 1,
b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

c) oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo badaniami albo samodzielnego ich wykonywania.

UZASADNIENIE

Zabytki będące przedmiotem wniosku stanowią wyposażenie kościoła parafialnego w Lasocinie: ołtarz główny (pocz. XVIII w.), ołtarz boczny (2 poł. XVIII w.), chrzcielnica (1 poł. XVIII w.), dwa konfesjonały (ok. 1700 r.), czternaście stacji drogi krzyżowej (oleodruki z l. 20 – 30 XX w.). Mają one duże wartości zabytkowe, w związku z czym zostały wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod nr 439 B (poz. 1-5), decyzją z 13.03.2023 roku. Stan techniczny zabytków wymaga pilnego podjęcia kompleksowych prac konserwatorskich.

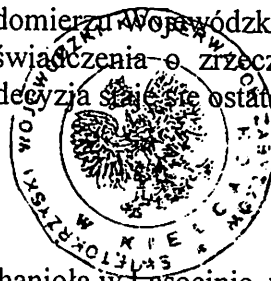
POUCZENIE

Od niniejszej decyzji służy stronom prawo odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Otrzymują:

- Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archaniola w Lasocinie, ul. Dębińska 1, 27-520 Ożarów
- a/a

Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków w Kielcach

mgr Leszek Polanowski
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

Lasocin. Woj. Świętokrzyskie.

KOŚCIÓŁ p.w. ŚWIĘTEGO MICHAŁA ARCHANIOŁA.

**ZABYTKOWE WYPOSAŻENIE POCHODZĄCE PIERWOTNIE Z
DREWNIANEGO KOŚCIOŁA w Lasocinie, przeniesionego do miejscowości
Stodoły w 1953 roku.**

OŁTARZ GŁÓWNY z obrazem św. Michała Archanioła. (pocz. XVIII w.)
OŁTARZ BOCZNY (w kaplicy) z obrazem Matki Bożej. (koniec XVIII w.)
CHRZCIELNICA (pocz. XVIII w.)
KONFESJONAŁY 2 szt. (XVIII w.)
ŁAWKA KOLATORSKA (XVIII / XIX W.)
DROGA KRZYŻOWA obrazy na płótnie w drewnianych ramach.
AMBONA (XX w.)

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Kielcach
Delegatura w Sandomierzu
Załącznik do decyzji / postanowienia
z dnia 13.03.2023 nr 13/13/2023

Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach

mgr Leszek Polanowski
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

Kraków 2023 r.

Opr. mgr Elżbieta Graboś

HISTORIA kościoła i znajdujących się w nim obiektów.

Lasocin powstał w 1547 r. na gruntach wsi parafialnej Dębno (pojawiającej się w źródłach historycznych z XIV w.) jako miasteczko warowne. Przywilej lokacyjny wydał król Zygmunt August na prośbę Andrzeja i Barbary Lasotów. Parafia Lasocin została przeniesiona z Dębna, gdzie erygowana była w II poł. XV w. W Dębnie istniał drewniany kościół pw. św. Mikołaja, który rozebrano po lokacji Lasocina. Natomiast w nowym miasteczku wybudowano drewnianą świątynię pw. Trójcy Świętej. Około poł. XVI w. Andrzej Lasota (młodszy) zamienił ją na zbór kalwiński. Sytuacja ta trwała przez kilkadziesiąt lat. Rekuncyiacja miała miejsce przed 1592 r. Około 1662 r. staraniem Zbigniewa Oleśnickiego, kasztelana wiślickiego, oraz Jana z Oleśnicy, podkomorzego sandomierskiego, wzniesiono w Lasocinie nową drewnianą świątynię pw. św. Michała Archanioła. Kościół ten konsekrowano w 1663 r. Służył on miejscowym wiernym do 1952 r., kiedy został przeniesiony do parafii Stodoły. Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła zbudowany został w latach 1936-1952 wg projektu arch. Wacława Borowieckiego. Pracami kierowali proboszczowie ks. Antoni Byczkowski oraz ks. Józef Jędrasik. Uroczystego poświęcenia świątyni dokonał bp P. Gołębiowski 28 września 1958 r. Restauracja kościoła miała miejsce w 1992 r. Ceglana świątynia ma cechy eklektyzmu. Na frontonie wznosi się masywna, choć niewysoka wieża, sprawiająca wrażenie niedokończonej, nakryta kopertowym dachem. Okna nawy i prezbiterium są podłużne, zamknięte półokrągło, ujęte w betonowe ramy. Szczyty kościoła i zaplecza nawiązują do formy renesansowej. Na kalenicy dachu znajduje się wieloboczna sygnaturka z latarnią – nowoczesna, lecz nawiązująca do tradycyjnej formy. Po lewej stronie prezbiterium wzniesiono trójbocznie zamkniętą kaplicę. Na uwagę zasługuje tutaj wyposażenie przeniesione z nieistniejącego dziś kościoła w Dębnie: obrazy św. Mikołaja i MB Niepokalanie Poczętej ze szkoły włoskiej.

<https://diecezasandomierska.pl/lasocin-sw-michala-archaniola/> dnia 23.02.2023

Stodoły. Kościół parafialny pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus przeniesiony został w 1953 r. z Lasocina. Zbudowany był prawdopodobnie w XVII w. z fundacji Eugeniusza Roguskiego. Istnieje hipoteza, że była to druga translokacja – kościół zbudowano we wsi Tarłów (powiat iłżecki). Zestawiony został w Stodołach wg projektu Józefa Jamroza. Zniesiono wówczas przednią część nawy i dobudowano zakrystię. Restauracja świątyni miała miejsce w latach 1981-1986.

Wyposażenie stanowi późnobarokowa ambona z I poł. XVIII w. z Lasocina, współczesne ołtarze i ławki.

<https://diecezasandomierska.pl/stodoly-sw-teresy-od-dzieciatka-jezus/> dnia 23.02.2023

Istniejące wyposażenie kościoła rozdzielono. Część pozostała w Lasocinie, część stanowi wyposażenie kościoła w Stodołach. Ołtarz boczny Matki Bożej przywieziono z innego kościoła, z m. Dębno.

OPIS I BUDOWA TECHNOLOGICZNA OBIEKTÓW

OLTARZ GŁÓWNY z obrazem św. Michała Archanioła. (XVII / XVIII w.)

Ołtarz w zasadniczej konstrukcji nawiązuje do kształtów ołtarzy z końca XVII wieku lecz wykazuje wiele niespójności kompozycyjnych, co może wynikać z uzupełnień osiemnastowiecznych, bądź późniejszych, np. anioły flankujące obraz główny stoją na postumentach o późniejszych formach i w miejscu gdzie powinny znajdować się kolumny podtrzymujące gzymsowanie. Zdecydowanie z końca XVIII wieku jest rozbudowane tabernakulum, z wyłączeniem samej kasety, która jest z 2 poł. XX w. Ołtarz wymaga szczegółowych analiz podczas prowadzenia prac.

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego. Wszystkie rzeźby i ornamenty z drewna lipowego. Bogata ornamentyka, zbudowana głównie z ornamentów roślinnych, zdaje się nie kompletna. Powierzchnie konstrukcyjne, poza odwróciem zaplecków pokryte są warstwami farb. Nawarstwienia wtórne są bardzo grube i szczelne, w samoistnych odkrywkach natrafiono jedynie na kity z poprzednich remontów. Pierwotne nawarstwienia i ich kolorystyka mogą być odczytane dopiero w czasie usuwania nawarstwień wtórnych. Nie wykluczonym jest istnienie oryginalnie czarnego wosku, wtórne przemalowania są olejne. W obrębie rzeźb ornamentalnych, pp. powierzchnie oryginalnie pokryte są stosunkowo grubymi i ładnie modelowanymi zaprawami kredowo-klejowymi i złotem karatowym, w płatkach, w technice na bolus (żółty i czerwony, na mat i poler), wtórnie grubo pokryte szlagmetalem na mikstion, częściowo farbami olejnymi. Karnacje aniołów, być może występuje pierwotna polichromia barwna na zaprawie, a wtórnie biała farba olejna.

Obrazy są olejne, sztalugowe, na płótnie, wykonane są na zaprawie emulsyjnej. Oryginalny obraz posiada aplikacje metalowe (i koszulkę), złożone i srebrzone galwanicznie. Obraz zasuwu pochodzi z roku 1958.

Przekształcenia obiektu, pochodzące z licznych napraw i modernizacji dwudziestego wieku to: usunięcie oryginalnej konstrukcji mocującej, wykonanie nowej z pojedynczych desek, przebudowanie partii cokołu, wykonanie nowej, murowanej mensy, zastąpienie tabernakulum drewnianego metalową kasetą (oryginalna jest w m. Stodoły); uzupełnienia drewno sosnowe i lipowe, zaprawy kredowo-klejowe, biała farba olejna, szlagmetal położony na mikstion i zabezpieczony lakierem.

Obraz oryginalny jest grubo przemalowany.

Obmiar: wys. 6 m, szerokość 2,67 m, głębokość z mensą 1,30m, głębokość nastawy 0,70 m.

OLTARZ BOCZNY (w kaplicy) z obrazem Matki Bożej z Dzieciątkiem. (koniec XVIII w.) zapewne ze starszymi obrazami. Ołtarz wymaga szczegółowych analiz podczas prowadzenia prac.

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego. Wszystkie rzeźby i ornamenty z drewna lipowego. Bogata ornamentyka, zbudowana głównie z ornamentów roślinnych, zdaje się nie kompletna. Powierzchnie konstrukcyjne, poza odwróciem zaplecków pokryte są warstwami farb. Nawarstwienia wtórne są bardzo grube i szczelne, w samoistnych odkrywkach natrafiono jedynie na kity z poprzednich remontów. Pierwotne nawarstwienia i ich kolorystyka mogą być odczytane dopiero w czasie usuwania nawarstwień wtórnych. W obrębie rzeźb ornamentalnych, pp. oryginalnie powierzchnie pokryte są stosunkowo cienkimi ładnie modelowanymi zaprawami kredowo-klejowymi i złotem karatowym, w płatkach, w technice na bolus (żółty i czerwony, na mat i poler), wtórnie grubo pokryte nierównymi

zaprawami, szlagmetalem na mikstion, częściowo farbami olejnymi. Obrazy Matki Bożej Różańcowej i św. Antoniego z Dzieciątkiem w zwieńczeniu, są olejne, sztalugowe, na płótnie, wykonane są na zaprawie emulsyjnej. Obraz główny posiada metalową koszulkę i aplikacje, złożone i srebrzone galwanicznie. Przekształcenia obiektu, pochodzące z licznych napraw i modernizacji dwudziestego wieku to: pp. usunięcie oryginalnej konstrukcji mocującej, wykonanie nowej z pojedynczych desek, przebudowanie partii cokołu, usunięcie mechanizmu i obrazu zasuw, wymurowanie masywnej mensy i dodanie antepedium z poziomych desek. Uzupełnienia: drewno sosnowe i lipowe, zaprawy kredowo-klejowe, biała farba olejna, szlagmetal położony na mikstion i zabezpieczony lakierem.

Obrazy: główny, jest grubo przemalowany.; obraz w zwieńczeniu nosi ślady przetarć i przemalowań.

Obmiar: wys. 5m, szerokość 3,25m, głębokość z mensą 1,35m, głębokość nastawy 0,46m.

CHRZCIELNICA (XVII ? w.)

Chrzcielnica umieszczona jest w półkolistej niszy, na kamiennym cokole (pp. piaskowiec), trzon bogato rzeźbiony, czterostronny; czasza sześcioboczna o wydatnym gzymsowaniu oraz z szeregiem stylizowanych liści od dołu; pokrywa ruchoma, drewniana, zwieńczona krzyżem. Całość przemalowana wielokrotnie i grubo, farbami olejnymi. W ubytkach widoczne wcześniejsze nawarstwienia: polichromia, złocenia i srebrzenia. Wymaga szczegółowych analiz podczas prowadzonych prac konserwatorskich. Szczególną uwagę należy zwrócić na oryginalne polichromię i złocenia które mogą występować na powierzchniach kamienia.

Obmiar: wys. 1,80 m, baza wys. 0,13m, trzon z czaszą 1,10m, pokrywa 0,57m.

KONFESJONAŁY 2 szt. (XVIII w.)

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego. Wszystkie ornamenty z drewna lipowego. Powierzchnie konstrukcyjne, poza odwrociem zaplecków pokryte są warstwami farb: oryginalnie polichromie nie zasłonięte u szczytu są z przedstawieniami figuralnymi o cechach malarstwa sztalugowego, wtórne przemalowania są olejne, monochromatyczne. Pod nimi zapewne, występuje kontynuacja polichromii widocznej u góry. W obrębie rzeźb ornamentalnych, oryginalnie pokryte są modelowanymi zaprawami kredowo-kleju i pp. złotem karatowym, w płatkach, w technice na bolus (żółty i czerwony, na mat i poler), wtórnie częściowo pokryte szlagmetalem na mikstion, częściowo farbami olejnymi.

2 sztuki. Obmiar każdej: wys. 2,37m, szerokość m, głębokość z mensą m, głębokość nastawy.

ŁAWKA KOLATORSKA (XVIII / XIX W.)

Konstrukcja, lico i ornamenty wykonane są z drewna iglastego. Cała powierzchnia była podczas prac remontowych przeszlifowana i obecnie trudno zauważyć jej pierwotną dekorację lica. Prawdopodobnie była politurowana bądź pokryta mazerowaniami. Wymaga szczegółowych badań, podczas prowadzonych prac oczyszczających.

Obmiar: wys. 1,72m, szerokość 1,45m, głębokość 0,80m.

DROGA KRZYŻOWA 14 szt. obrazy na płótnie w drewnianych ramach.

Płótno cienkie, równomierne. Zaprawa cienka. Obrazy malowane gładko, bez wyraźnej faktury. Ramy drewniane, dębowe. Pierwotnie były pokryte politurą, później przemalowane bezbarwną farbą olejną. Wewnętrzna krawędź ramy ozdobiona listwami z dekoracją gipsową i

pokryta imitacją złota, później farbą złotolem. Zwieńczenie z tego samego materiału rzeźbione.

14 sztuk. Obmiar: wys. 1,01m + zwieńczenie 0,34m, szerokość 0,91 m, głębokość 0,03m.

AMBONA (XX w.)

Ambona umieszczona jest na pierwszym, od strony prezbiterium, filarze północnym, stosunkowo wysoko, a wejście w formie schodów z litą, płycinową balustradą oplatającą filar. Na baldachimie, umieszczona jest postać Dobrego Pasterza, na suficie baldachimu Duch Święty w glorii, na koszu postaci świętych ewangelistów. Formą obiekt nawiązuje do stylistyki barokowej.

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego. Wszystkie rzeźby i ornamenty z drewna lipowego. Powierzchnie konstrukcyjne, poza odwrociem zaplecków pokryte są warstwami farb olejnych. Powierzchnie są pp. wtórnie przemalowane. W obrębie rzeźb ornamentalnych, oraz figuralnych istnieją złocenia wykonane szlagmetalem na mikstion,

Obmiar: wys. 7,60m, szerokość kosza 1,30m, długość biegu wyższego schodów 2,10m, długość biegu wyższego schodów 1,50m, wysokość balustrady 1.20m.

OPIS WARUNKÓW PRZECHOWYWANIA OBIEKTÓW

Wymienione obiekty (z wyjątkiem ambony) pierwotnie przebywały w drewnianych kościołach. Ok. roku 1953 wyposażenie kościoła zostało rozdzielone. Część powędrowała z kościołem do innej parafii, część umieszczono w nowowytbudowanym, murowanym kościele. Diametralnie uległy zmianie warunki wilgotnościowe wnętrza w którym zaczęły przebywać. Zmieniły się też sposoby ekspozycji, szczególnie ołtarzy, którym wybudowano okazałe mensy oraz pozbawiono oryginalnych konstrukcji nośnych. Zmiany stylistyczne w obrębie ołtarzy wymagają wnikliwej analizy po usunięciu nawarstwień wtórnych. Obiekty pozostają nieprzerwanie w użytkowaniu.

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

drewno - wszystkich obiektów jest o bardzo mocno osłabionej strukturze na skutek działalności owadów i mikroorganizmów; wymagające uzupełnienia i wzmocnienia konstrukcji; posiadające liczne obłuzowania, pęknięcia i ubytki mechaniczne. Dodatkowo:

ołtarz główny: brakuje elementów konstrukcyjnych, niekompletne ornamenty, liczne przekształcenia;

konfesjonały: rozluźniona podwalina, niestabilność klęczników, rozluźnienie połączeń poszczególnych elementów;

zaprawy - lokalnie słabo zespolone z podłożem, spęcherzone i popękane; lokalnie o przemytej i uszkodzonej mechanicznie powierzchni. Pod licznymi grubymi przemalowaniami zaznaczają się rozległe uszkodzenia.

złocenia - oryginalne zachowane śladowo, przetarte i przemyte, dodatkowo pokryte grubymi warstwami mikstionu, szlagmetal i lakierów.

warstwa malarska – w wielu miejscach uszkodzona wraz z zaprawami, z licznymi ubytkami, przetarta; grubo pokryta farbami olejnymi; o mocno zabrudzonej powierzchni.

kamień - posiada osłabioną strukturę na skutek uszczelnienia powierzchni grubymi warstwami farb olejnych (braku oddychania).
Podstawa chrzcielnicy jest pęknięta, z licznymi mechanicznymi ubytkami.

obrazy sztalugowe, barokowe, na podobrazii płóciennym (zasuwa ołtarza głównego w stosunkowo dobrej kondycji):

ołtarz główny; obraz św. Michała Archanioła

- płótno jest stosunkowo dobrze rozpięte, wyjąłowione i osłabione na skutek działalności mikroorganizmów;
- zaprawy są mocno wyjąłowione i popękane, szczególnie w dolnych partiach występują liczne uzupełnienia pochodzące z poprzednich konserwacji oraz drobne pęknięcia z tendencją do powstawania kolejnych.
- powierzchnia malarska jest mocno zabrudzona, bardzo wyjąłowiona i miejscowo przemyta. Widoczna jest gruba warstwa wtórnych werniksów. Występują rozległe retusze.

ołtarz boczny Matki Bożej: obraz Matki Bożej

- płótno nie jest dobrze rozpięte, posiada odkształcenia, pofalowania, jest wyjąłowione i osłabione na skutek działalności mikroorganizmów;
- zaprawy są mocno wyjąłowione i lokalnie popękane,
- powierzchnia malarska jest mocno zabrudzona, bardzo wyjąłowiona i miejscowo przemyta. Widoczna jest gruba warstwa wtórnych werniksów. Występują rozległe retusze.

ołtarz boczny Matki Bożej: obraz św. Antoniego

- płótno jest lokalnie odklejone od desek ołtarza, pofalowane i z lokalnymi rozdarciami, wyjąłowione i osłabione na skutek działalności mikroorganizmów;
- zaprawy są mocno wyjąłowione i popękane, posiadają drobne pęknięcia z tendencją do powstawania kolejnych oraz rozległe ubytki w miejscach uszkodzeń płótna.
- powierzchnia malarska jest mocno zabrudzona, bardzo wyjąłowiona i miejscowo przemyta. Widoczna jest gruba warstwa wtórnych werniksów. Występują lokalne retusze.

obrazy Drogi Krzyżowej

- płótno jest stosunkowo dobrze rozpięte, wyjąłowione i osłabione na skutek działalności mikroorganizmów, lokalnie występują niewielkie uszkodzenia mechaniczne
- zaprawy, są wyjąłowione, posiadają lokalnie drobne pęknięcia z tendencją do powstawania kolejnych.
- powierzchnia malarska jest mocno zabrudzona, bardzo wyjąłowiona i miejscowo przemyta.

- w obrębie ramy: listwy z dekoracją gipsową, „złoconą” posiadają rozległe uszkodzenia, brakuje wielu elementów, pozostałe uległy degradacji mikrobiologicznej; drewno ram posiada liczne uszkodzenia spowodowane owadami oraz powierzchnię przemalowaną bezbarwnymi lakierami.

metalowe aplikacje obrazów ołtarzy

- struktury metalu sprawiają wrażenie kompletnych i jednolitych, wyjątek stanowi berło Matki Bożej, które pp. jest wtórnym uzupełnieniem o znacznie gorszych walorach artystycznych;
- powierzchnie złocen i srebrzeń galwanicznych pokryte są wtórnymi uzupełnieniami i warstwami lakierów, nie jednolitych w odcieniu.

CEL I ZAKRES PRAC KONSERWATORSKICH

Głównym założeniem towarzyszącym pracom konserwatorskim będzie: przywrócenie obiektom pierwotnych walorów estetycznych, związanych z pierwotnymi założeniami i uzupełnienie ubytków warstw dekoracyjnych.

Podczas prowadzonych prac położony zostanie nacisk na jak najpełniejsze zachowanie substancji zabytkowej oraz odsłonięcie warstw oryginalnych.

Ze względu na duże przekształcenia, obecnie trudno jednoznacznie określić kolorystykę i pierwotny wygląd wszystkich elementów. W końcowym etapie prac technicznych wskazana jest komisja konserwatorska na której podejmie się ostateczne decyzje.

Dolne partie dostaną dodatkowe zabezpieczenia chroniące przed wycieraniem spowodowanym użytkowaniem. Podwaliny zostaną zabezpieczone warstwami izolującymi od wpływu kamiennej posadzki.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE.

Planowane są następujące prace dotyczące wszystkich obiektów:

- prace badawcze, kwerenda zasobów archiwalnych
- wstępne oczyszczenie mechaniczne,
- wzmocnienie konstrukcji nośnej obiektów z wykorzystaniem historycznych połączeń drewna, wykonanie dodatkowych konstrukcji nośnych ołtarzy, oraz podwalin konfesjonatów
- oczyszczenie odwrocą przy użyciu pary wodnej,
- dezynfekcja i dezynsekcja (Preventol, Hylotox)
- wielostopniowa impregnacja osłabionego drewna /Hekol KL w ksylenie/, wielokrotna, z uwzględnieniem przerw technologicznych,
- usunięcie wtórnych nawarstwień i przemalowań /mechaniczne, chemiczne – zmywacz do powłok DC, 2-metylo formamid, mieszanki rozpuszczalników/,
- podklejenie obluzowanych fragmentów zapraw /klej króliczy/,

- oczyszczenie powierzchni pod złocenia, z pozostawieniem możliwie jak najwięcej złoczeń oryginalnych,
- sklejenie obluźwanych elementów /klej kostny/ i mechaniczne wzmocnienie /kołki drewniane/,
- uzupełnienie ubytków drewna drewnem tego samego gatunku,
- rekonstrukcja powtarzających się elementów rzeźbiarskich. Ewentualna rekonstrukcja podwaliny, zwieńczeń i fragmentów przyciętych omówiona zostanie podczas komisji po odsłonięciu warstw pierwotnych i pełnym rozpoznaniu obiektów.
- uzupełnienie ubytków zapraw /zaprawa kredowo-klejowa/,
- uzupełnienie i rekonstrukcja złoczeń / złoto 24 karat na poler i mat
- doczyszczanie powierzchni polichromii karnacji /mieszanka terpentynowo alkoholowa; dwu metrylo formamid/,
- położenie werniksu matowego, akrylowego na powierzchniach polichromii,
- uzupełnienie ubytków polichromii /farby olejne + werniks akrylowy/,
- położenie werniksu matowego, akrylowego na powierzchniach polichromii.
- ewentualne uzupełnienie czarnych wosków na powierzchniach struktury obiektów oraz zabezpieczenie ich przed ścieralnością. (woski barwione pigmentami, woski z dodatkami żywic naturalnych)
- zabezpieczenie powierzchni złoczeń w dostępnych partiach obiektów, lakierem zabezpieczającym „zapon”
- wykonanie rekonstrukcji warstw wierzchnich ławy kolatorskiej zgodnie z wynikami prac badawczych: politura barwiona lub mazerowania.
- wykonanie rekonstrukcji polityry w obrębie ram Drogi Krzyżowej.
- wykonanie uzupełnień zdobień gipsowych ram Drogi Krzyżowej i pokrycie ich złoceniami wg oryginału.
-

Obrazy –

- wstępne oczyszczenie,
- zalicowanie (z wyłączeniem obrazów DK)
- odklejenie od podłoża (z wyłączeniem obrazów DK)
- oczyszczenie odwrocą
- przesączenie klejem coletta
- sklejenie i uzupełnienie ubytków płótna
- ewentualne (gdy stan zachowania płótna będzie tego wymagał) zdublowanie na nowe płótno przy użyciu Pekstołu B 500
- usunięcie licowania (z wyłączeniem obrazów DK)
- usunięcie przemalowań, werniksów i zabrudzeń, chemiczne, z użyciem rozpuszczalników aromatycznych
- uzupełnienie ubytków zapraw
- rozpięcie płótna na nowych krosna
- położenie werniksu pośredniego
- uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej
- położenie werniksu końcowego
- zamontowanie w ołtarzach i ramach umożliwiające czasową kontrolę napięcia płótna.

Metalowe aplikacje obrazów

- oczyszczenie chemiczne
- galwaniczne położenie warstw złota i srebra wg oryginału
- położenie warstw zabezpieczających, np. Kaponlak
- położenie warstw laserunków barwnych wg śladów oryginalnych (na bazie werniksów)

Kamienne elementy chrzcielniczy -

- odczyszczenie mechaniczne
- chemiczne usunięcie przemalowań
- odsolenie struktury kamienia
- uzupełnienie ubytków kamienia, głównie poprzez flekowanie podobnym kamieniem
- uzupełnienie warstw wierzchnich w technologii takiej samej jak oryginalna

Wykonana zostanie dokumentacja opisowa i fotograficzna.

ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
W KIELCACH

Znak: 1. dz. ZRRiD.RR.5140.1.2.2023
Nr rejestru zabytków: 439 B [poz. 1 – 5]

Kielce, dn. 13.03.2023 r.

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW RUCHOMYCH
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a, art. 7 pkt 1, art. 10 ust. 1 i art. 91 ust. 4, pkt 3 - 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2022, poz. 840 ze zm.) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. 2022, poz. 2000 ze zm.),

w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego w związku z wnioskiem z dnia 26.01.2023 r. ks. Mirosława Frączka, Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Lasocinie, ul. Dębińska 1, 27-530 Ożarów,

O R Z E K A M

wpisać do rejestru zabytków ruchomych woj. świętokrzyskiego - pod numerem rejestru 439 B [poz. 1 – 5] zabytki stanowiące wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola w Lasocinie, gm. Ożarów, pow. opatowski:

poz. 1. Ołtarz główny, barokowy, z pocz. XVIII w., wraz z obrazem z przedstawieniem św. Michała Archaniola, z pocz. XVIII w., w sukience z tego samego czasu oraz dwiema rzeźbami aniołów, czterema rzeźbami puttów i tabernakulum, z czasu powstania ołtarza.

Poz. 2. Ołtarz boczny Matki Boskiej, późnobarokowy, z 2 poł. XVIII w., wraz z obrazem z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem w sukience z tego samego czasu oraz obrazem z przedstawieniem św. Antoniego z Dzieciątkiem – w zwieńczeniu, współczesnym ołtarzowi.

Poz. 3. Chrzcielnica, barokowa, z 1 poł. XVIII w.

Poz. 4. Dwa konfesjonały, barokowe, z ok. 1700 r.

Poz. 5. Czternaście stacji drogi krzyżowej, oleodruki, z lat 20. – 30. XX w.

U Z A S A D N I E N I E

W dniu 26.01.2023 r. wpłynął do tutejszego organu wniosek o wpisanie do rejestru zabytków ruchomych województwa świętokrzyskiego ołtarza głównego św. Michała Archaniola, ołtarza w kaplicy bocznej Matki Bożej Łaskawej, chrzcielnicy i stacji drogi krzyżowej w kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola w Lasocinie. Zawiadomieniem z dnia 13.02.2023 r. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach poinformował o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do rejestru oraz o terminie oględzin. Oględziny z udziałem wnioskodawcy przeprowadzono w dniu 28.02.2023 r. Podczas czynności sporządzono protokół

opisujący stan faktyczny obiektu. Ponadto ks. Mirosław Frączek wniósł do protokołu o poszerzenie wniosku o wpis do rejestru o dwa konfesjonały, barokowe, z ok. 1700 r. również znajdujące się w kościele parafialnym w Lasocinie.

Ołtarz główny drewniany, architektoniczny, jednoosiowy, jednokondygnacyjny, ze zwieńczeniem. Struktura polichromowana i złocona. Stipes w kształcie prostopadłościennej skrzyni. Na nim rozbudowane tabernakulum z tronem wystawienia. Retabulum w formie przerwanego belkowania na pilastrach, poprzedzone rzeźbami aniołów na cokółkach. Na zewnętrznych skrajach belkowania putta. W polu środkowym ujęty ornamentem akantowym obraz z przedstawieniem św. Michała Archanioła w metalowej sukience, w ramie o wykroju prostokąta zamkniętego łukiem półkolistym z uskokami, wypełnionej ornamentem akantowym. Retabulum z ażurowymi uszakami w postaci giętej wici suchego akantu, zwieńczone czworobocznie, ażurową strukturą, ukształtowaną z wici ornamentu akantowego, z tablicą z greckimi literami alfa i omega, w kulminacji krzyż na kuli.

Rzeźby aniołów w układzie antytetycznym, przedstawionych jako uskrzydleni młodzieńcy, w pozycji stojącej, w kontrapoście, z rękoma zgiętymi i wyciągniętymi przed siebie. Ubrani w długie, głęboko drapowane szaty, odsłaniające część nogi. Postaci o pociągłych twarzach, z dużymi nosami, pełnymi ustami, okolone falowanymi włosami sięgającymi ramion.

Obraz w retabulum z przedstawieniem Michała Archanioła walczącego z szatanem, ukazany w językach ognia jako uskrzydłony potwór z ogonem i o ludzkiej, rogatej głowie. W centrum kompozycji archanioł w momencie ataku, unosi się na rozpostartych skrzydłach powyżej szatana. W prawej ręce trzyma miecz skierowany ostrzem w górę, w lewej klucz oraz łańcuch, którym spętany jest przeciwnik. Ubrany jest w strój rzymski: tunikę, pancerz, płaszcz przewieszony przez lewe ramię, wysokie sandały oraz hełm z pióropuszem. W tle zachmurzone niebo z brunatnymi obłokami. Ubranie archanioła, miecz, klucz, część łańcucha oraz skrzydła pokryte metalową sukienką. Na jej powierzchni oddany został przebieg draperii szat postaci, detale oraz znajduje się ornament roślinny złożony z kwiatów, liści i wici roślinnej.

Putta na skrajach przerwanego belkowania, zwrócone nieznacznie do osi ołtarza, ukazane w pozycji siedzącej, ze zgiętymi nogami i rękami uniesionymi ku górze, osłonięte fragmentem tkaniny w pasie. Postaci o pucułowatych twarzach z dużymi nosami i pełnymi ustami, okolone krótkimi falowanymi włosami.

Tabernakulum architektoniczne, z podziałami wyznaczonymi przez parę pilastrów i parę kolumn podtrzymujących belkowanie, na którego skrajach siedzące putta. Na osi niewielka szafka na Sakramenty, powyżej tronu wystawienia flankowany pilastrami, ustawionymi kurtynowo, z półkolistą konchą, z rzeźbioną muszlą, zamknięty dekoracją w formie odcinkowego lambrekina.

Ołtarz boczny drewniany, architektoniczny, jednoosiowy, jednokondygnacyjny ze zwieńczeniem. Struktura polichromowana i złocona. Stipes w kształcie prostopadłościennej skrzyni. Retabulum ujęte zdwojonymi pilastrami. W polu środkowym obraz w profilowanej ramie o wykroju prostokąta z wklęsłymi narożnikami, powyżej baldachim. Retabulum ujęte ażurowymi uszakami z ornamentu akantowego. Zwieńczenie w formie zwężającej się ku górze, ujęte pilastrami i spływami z płomieniami, zamknięte łukiem odcinkowym z muszlą na osi. W zwieńczeniu obraz w formie zwężającej się ku górze, od dołu i góry zamknięty łukiem odcinkowym.

Obraz z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Maria została ukazana frontalnie, w półpostaci. Na lewym ramieniu trzyma Dzieciątko, przy prawej ręce buławę hetmańską. Maria o podługnej twarzy z dużymi oczami, prostym nosem, małymi ustami, okolonej ciemnobrązowymi, opadającymi na plecy włosami z przedziałkiem na środku. Jezus o okrągłej twarzy z okrągłymi oczami, prostym nosem i małymi ustami, okolonej ciemnobrązowymi włosami. Tło ciemnobrunatne z rozsuniętą na boki kotarą. Na obrazie metalowa, repusowana sukienka pokrywająca postaci

z wyjątkiem twarzy, dłoni i stóp Jezusa. Na jej powierzchni oddany przebieg szat postaci oraz dekoracja z ornamentu roślinnego złożonego z kwiatów, liści i wici roślinnej. Na głowach metalowe korony zamknięte, dekorowane kamieniami.

Obraz w zwieńczeniu z przedstawieniem świętego Antoniego Padewskiego z Dzieciątkiem. Święty ukazany z profilu, w trzech czwartych postaci, zwrócony w lewą stronę ku Jezusowi. Chrystus ukazany jako dziecko, niemal nagie, z czerwoną chustą okrywającą biodra i przerzuconą przez plecy, stoi na blacie okrytym czerwoną tkaniną. Św. Antoni ubrany w habit franciszkański, z pochyloną głową, całuje Dzieciatko w prawą dłoń, w lewej trzyma kwiat lilii.

Chrzcielnica typu kielichowego, kamienna, płaskorzeźbiona, z drewnianą pokrywą. Na ośmiobocznej podstawie znajduje się czworoboczna, zwężająca się ku górze baza, na niej czworograniasty trzon, wyrzuszony w dolnej partii, ozdobiony ornamentem roślinnym. Czasza półkulista, puklowana i profilowana na krawędzi. Pokrywa ośmioboczna, uformowana na kształt cebulastego hełmu.

Konfesjonały analogiczne, wzniesione na jednostopniowym podwyższeniu, na którym obudowane do ok. 1 m wysokości siedzisko spowiednika. Ścianka czołowa trójdzielna z płaskorzeźbioną muszlą na osi, przy górnej krawędzi. Po bokach siedziska ścianki o wykroju wklęsło-wypukłym, z kratkami w formie wici roślinnej i okrągłych otworów. Ścianki za klęcznikami o wykroju wklęsło-wypukłym ze spływami wolutowymi. Zaplecek zamknięty półkoliście z płaskorzeźbioną muszlą na osi, poniżej polichromowana gołębicą Ducha Świętego oraz ornament roślinny z wici akantu. Na ścianie czołowej i zaplecku dekoracja w formie profilowanej ramy o wykroju prostokąta z wklęsłymi narożami.

Stacje drogi krzyżowej, oleodruki na płótnie w drewnianych, profilowanych ramach, w kulminacji niewielki, prosty krzyż na płaskorzeźbionym kartuszu z numerem stacji i takąż dekoracją z wici roślinnej. Kompozycje wielofiguralne, ukazane na tle skalistego krajobrazu bądź architektury Jerozolimy.

Przedmiotowe zabytki stanowią dzieła sztuk plastycznych i rzemiosła artystycznego o wartościach historycznych i artystycznych. Pochodzą z okresu od początku XVIII w. do 1 poł. XX w. Wartości artystyczne przedstawiają się głównie w rozbudowanej formie ołtarza głównego oraz ołtarza bocznego, w dekoracyjnym opracowaniu sukienek na obrazie św. Michała Archaniola oraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, formie chrzcielnicy i konfesjonałów oraz ich jakości artystycznej. Zabytki posiadają wartości artystyczne wynikające z indywidualnego waloru artystycznego, kunsztu wykonania, stylistyki, zastosowanych rozwiązań kompozycyjnych i dekoracyjnych. Reprezentują różnorodną stylistykę i różny poziom wykonawstwa.

Wartości historyczne obiektów związane są z dziejami parafii, której początki sięgają XV w. Obecny kościół parafialny pw. św. Michała Archaniola w Lasocinie wzniesiony został w 1930 r. w miejsce poprzedniego, drewnianego, przeniesionego w 1952 r. do miejscowości Stodoły. Przedmiotowe zabytki stanowią istotny element historycznego wyposażenia kościoła, a jego powstanie jest świadectwem przekształceń i kształtowania się wyposażenia świątyni. Ołtarz główny, konsekrowany w 1664 r. z obrazem przedstawiającym św. Michała Archaniola bezpośrednio związany jest z wezwaniem kościoła. Stacje drogi krzyżowej są świadectwem rozwoju technik poligraficznych w 2 poł. XIX w. oraz tendencji do reprodukcji i upowszechniania wzorów graficznych i malarskich przedstawień religijnych. Przedmiotowe stacje drogi krzyżowej są odwzorowaniem obrazów włoskiego malarza Luigi Morgariego (1857-1935).

Dla przyznania ochrony wynikającej z wpisania do rejestru zabytków zabytku ruchomego ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymaga, aby rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością stanowiły świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a ich zachowanie leżało w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość artystyczną, historyczną lub naukową (art. 3 pkt 1, 3). Zgodnie z treścią art. 6 ust.1. pkt 2 lit. a te same ustawy, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki ruchome będące dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej. Objęcie ochroną wynikającą z wpisu do rejestru zabytków, następuje na podstawie decyzji właściwego konserwatora zabytków działającego jako organ I instancji w ramach przyznanego mu upoważnienia zawartego w przepisach art. 93. ust. 1 w zw. z art. 10 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Wartości artystyczne i historyczne przedmiotowych zabytków, z kościoła parafialnego pw. Św. Michała Archanioła w Lasocinie są przesłanką pozwalającą uznać, że w interesie społecznym leży objęcie ich ochroną, poprzez wpis do rejestru zabytków.

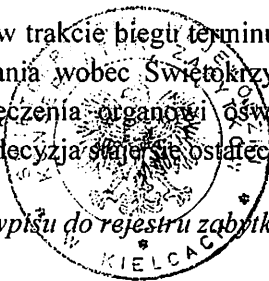
W związku z powyższym ma zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a, art. 10 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

POUCZENIE

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127 § 1 K.p.a. odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, w terminie 14 dni od dnia doręczenia, za pośrednictwem Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków w Kielcach, ul. Ignacego Paderewskiego 34A, 25-502 Kielce.

Zgodnie z art. 127a § 1 K.p.a, w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania przez stronę postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Załącznik nr 1 – *Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków ruchomych*

Świętokrzyski Wojewódzki
Konserwator Zabytków w Kielcach

mgr Joanna Modras

Oplatę w wysokości 10 zł (słownie: dziesięć złotych) pobrano.

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka pw. Michała Archanioła, ul. Dębińska 1, 27-530 Ożarów
2. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach - a/a

Do wiadomości:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
2. Kuria Diecezji Sandomierskiej, ul. Mariacka 9, 27-600 Sandomierz
3. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegatura w Sandomierzu, ul. Słowackiego 17, 27-600 Sandomierz